

Безмежне небо над тобою

КУПИТИ

У серпні 2016-го року Франческа Каподіферро, геолог за фахом і командир пожежної бригади за професією з Риму, перебуває в горах Монті-делла-Лаґа, на межі трьох регіонів - Лаціо, Марке та Абруццо, де має виконати дуже важливе завдання. Увечері 24-го серпня вона разом зі своїми собаками-шукачами зупиняється на нічліг вище Аматриче, але якраз тієї ночі страшний землетрус стирає з лиця землі містечко і сусідні поселення. Таким чином Франческа однією з перших прибуває на місце стихійного лиха, щоб організувати рятувальні операції.

Книга про велич і силу природи, про здатність людини пристосуватися до її законів. Події відбуваються в одному з найменш відомих і найкрасивіших регіонів Італії.

Цей твір перекладено за підтримки Центру книги та читання Міністерства культури Італії.

ФРАНКО ФАДЖАНІ

БЕЗМЕЖНЕ НЕБО НАД ТОБОЮ

З італійської переклала Любов Котляр

Анотація

У серпні 2016 року Франческа Каподіферро, геолог і командир пожежної бригади з Рима, перебуває в горах Монті-делла-Лага, на межі трьох регіонів — Лаціо, Марке та Аbruццо, де має виконати дуже важливе завдання. Увечері 24 серпня вона разом зі своїми собаками-шукачами зупиняється на нічліг вище Амастріче, але якраз тієї ночі страшний землетрус стирає з лиця землі містечко і сусідні поселення. Таким чином Франческа однією з перших прибуває на місце стихійного лиха, щоб організувати рятувальні операції.

Книга про велич і силу природи, про здатність людини пристосовуватися до її законів. Події відбуваються в одному з найкрасивіших і найменш відомих регіонів Італії.

Усі права застережено. Жодної частини цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».

ISBN 978-617-553-067-2

Copyright © TUTTO IL CIELO CHE SERVE

by FRANCO FAGGIANI, Fazi Editore, 2021

Published by arrangement with Loredana Rotundo Literary Agency

© Любов Котляр, український переклад, 2024

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2025

Безмежне небо над тобою

Вони обрали для себе тяжку, ризиковану
і прекрасну роботу:
допомагати людям, залишаючись непомітними.
Їм я присвячую цю книгу:
вогнеборцям-рятувальникам.

Який там «бар», як назвав його у своєму смс-повідомленні директор Россетті! То був вишуканий салон, кафе з іншої епохи: мармурові столики на кручених кованих ніжках, м'які диванчики з темно-зеленого оксамиту, кольорові вітражі в стилі арт-нуво на вікнах, що виходили на портики, витончені колони, прикрашена ліпниною стеля, масивна дерев'яна стійка бару, на яку із сотню років спиралися чийсь випещені руки, над якою з чемними усмішками на вустах схилялися численні відвідувачі, ділячись невідомо якими секретами, що злітали з тих вуст. А ще там панувала приємна приглушена атмосфера, офіціанти снували туди-сюди по-котячому нечутною ходою, приймаючи промовлені майже пошепки замовлення від відвідувачів і підкоряючись вказівкам метрдотеля, які той віддавав ледве помітними кивками і жестами, чим нагадував диригента оркестру.

Я сіла в куточку, поряд із великим вікном з краєвидом на площу. Поклала сумку, щоденник і сонячні окуляри на широкий диванчик, а книгу тримала в руках із наміром прочитати кілька сторінок, адже прийшла на зустріч заздалегідь. «Прощавай, зброе!» Ернеста Гемінґвея від Penguin Books. Дуже рідкісне видання 1958 року, яке я придбала кількома хвилинами раніше неподалік від п'яцца-дель-Пополо у книгарні «Рінашіта»,

розташованій в історичній будівлі, де колись вирощували шовкопрядів. Шукати і знаходити книги іноземними мовами на відведених для ненових книжок полицях великих книгарень та в ящиках на прилавках вуличних торговців — моя давня пристрасть, а їх повільне перечитування, коли насолоджуєшся кожною окремою фразою, давно перетворилося у мене на тверду звичку.

Я спробувала розслабити ноги, трохи випроставши їх перед собою. Ступні аж гули, адже я майже годину блукала поблизу площі вузенькими середньовічними вуличками з покритою травертином бруківкою, що тепер аж блищала після дощу. Вуличками неймовірно мальовничими, однак не зовсім призначеними для ходіння на високих підборах, особливо якщо ти до цього не дуже звикла, як було в моєму випадку. Однак того дня мені закортіло вдягнутись якимось особливо, не як завжди: блакитна блузка від Ральфа Лорена, вузькі чорні джинси і туфлі на високих каблуках, яких я вже давно не взувала. Трішки макіяжу, нарешті ретельно зібране в гарну зачіску волосся. Звісно, до Одрі Хепберн у «Сніданку в Тіффані» мені було далеко, але того дня мені так забажалося. Таке траплялося зі мною нечасто, але траплялося, без якоїсь особливої причини. Елегантний вигляд покращує настрій, поставу, навіть жестикуляцію, надає м'якості, плавності. Скажімо, мені закортіло задовольнити несподіване власне бажання, вразити саму себе, звичну до іншого одягу й іншої поведінки. Лише саму себе. Я не повинна була — та й не хотіла! — справляти враження на когось іншого. Я вирушила в дорогу сама, як у більшості випадків, і ніяких інших зустрічей, окрім зустрічі з директором Россетті, якого я ніколи ще у вічі не бачила, в мене не передбачалося. Він очолював Провінційне пожежне управління Асколі і повинен був надати мені інструкції щодо «простого завдання». Так висловився Родольфо Монтелеоне, мій керівник

із Рима, не додавши більше ані слова. «Для вас це взагалі дурниця, хіба що доведеться кілька днів походити лісами. Але ж вам це до вподоби...» Як завжди, в лаконічності йому не відмовиш.

Я вкотре перечитала повідомлення: «КАПОДІФЕРРО, ЗУСТРІНЕМОСЯ У БАРІ МЕЛЕТТІ. НА ГОЛОВНОМУ МАЙДАНІ АСКОЛІ, О 17-00. ДО ЗУСТРІЧІ». Залишалось ще двадцять хвилин. А тому я кивнула і чемно всміхнулася офіціантові, щоб замовити кави.

— Лише каву, без нічого?

— Так, дякую.

— Без нічого?

— Без нічого.

Той різко розвернувся і пішов, майже ображено.

Я повернула голову й помітила літню пані, що підводилася з-за сусіднього столика.

— Я так розумію, ви вперше в Асколі й у цьому кафе? — поцікавилася вона, ввічливо всміхнувшись.

— Так, як ви здогадалися? — запитала я тихенько.

— Це було дуже легко. Тому що в цьому кафе у будь-яку годину каву подають із чаркою анісового лікеру. Анісівки «Мелетті», яку вони роблять самі, — уточнила вона, тицьнувши вказівним пальцем зморшкуватої руки в бік барної стійки.

Тим часом офіціант, теж немолодий, повернувся з еспreso, яке поставив переді мною з певним відтінком зневаги.

— Принесіть мені, будь ласка, і чарочку анісівки, — промовила я, уважно спостерігаючи за ним з-під примружених повік.

Він збентежено витріщився на мене, потім зиркнув на літню пані, яка легенько кивнула йому у відповідь, знову перевів погляд на мене і нарешті всміхнувся, що в нього вийшло доволі

кумедно, адже від усмішки кінчики його розкішних доглянутих вусів закрутились у бублики.

— Що ви, це зовсім не обов'язково! — запевнив він мене, нахилившись ближче, щоб ніхто не почув.

— Та ні, тепер мені вже цікаво. Не можу піти звідси, не скуштувавши принаймні.

— Ну добре, зараз принесу. Перша, як новачкові, за рахунок закладу. — Він відступив на два кроки, затим знову наблизився, ніби про щось забув. — А ви знаєте, що він сидів якраз на вашому місці?

— Хто — він?

Офіціант показав на книжку на столику.

— Він, Гемінгвей. Коли заходив, завжди всідався тут.

— Ви кепкуєте з мене...

Офіціант навіть підскочив від обурення:

— Я б такого собі нізащо не дозволив, особливо стосовно незнайомої мені синьйорини.

— Гемінгвей тут бував? Справді?

— Звичайно. А ще Трілусса[1] і Масканьї[2], Сартр і Сімона де Бовуар...

— Неймовірно!

Він розправив плечі від гордощів:

— Це все правда! Якщо хочете, я покажу вам альбом зі світлинами.

— Ще б пак, було б дуже цікаво! Але пізніше, мабуть, через кілька хвилин у мене призначено зустріч, і мені треба підготуватися...

— Звісно, і вибачте, що я вас потурбував. Світлини нікуди не подінуться, якщо матимете час.

Він знову мені всміхнувся, легко вклонився і пішов.

Тим часом до залу невимушеною ходою, характерною для постійних відвідувачів закладу, увійшли двоє молодиків у

вишуканому вбранні і трохи стриманіше — невисокий повнуватий чоловічок з поріділیم волоссям на голові і круглих окуляриках на кінчику носа. Попри теплу погоду, він був у синій куртці і затертих бежевих мокасінах. Усівся за довгий стіл під стіною, якраз навпроти мене. Вийняв із кишені складені вдвоє аркуші і, швидко роззирнувшись, став неухважно їх читати. Офіціант приніс йому склянку свіжого соку і тарілку з сирою, дрібно порізаною морквою. «Боже милостивий, ти бачиш, який поборник здорового способу життя, — подумала я, — і це у місті, яке славиться своєю смачною, висококалорійною кухнею!» І мені чомусь відразу згадався ресторан у Римі, де пропонували чудові страви цього регіону на базі м'яса дичини.

Повернувся офіціант, глянув на мене цього разу дружньо й обережно поставив зі срібної таці переді мною чарку славнозвісного анісового лікеру, прозорого й ароматного.

— Ви не місцева, чи не так? — поцікавився він, запитально повівши бровою.

— Ні, але повернуся іншого разу, коли матиму більше часу. Знаю, що навколо міста є чимало прекрасних краєвидів, ця площа теж дуже гарна. Хоча я вже багато раніше чула про неї від інших.

— Та хто про неї не чув?! Це одна з найкрасивіших площ в Італії!

— У світі! — підхопила я, і ми розсміялися.

Тут я мимоволі глянула на мобільний, щоб перевірити час: 17.05. Офіціант усе зрозумів і залишив мене на самоті. Запах анісу, такий тонкий, але відчутний, прокрався мені у ніздрі. Я лише пригубила той кришталевий-прозорий напій. Мені враз пригадався *pastis*, що його я смакувала на Каланках поблизу Марселя, куди їздила в юності дивитись, як відомі альпіністи того часу, що ніби зграї перелітних птахів зліталися на середземноморське узбережжя Франції, видиралися на високі

білі скелясті виступи маленьких бухт. Я знов озирнулася довкола, намагаючись уявити собі, як Гемінгвей колись сидів на моєму місці і так само озирає оці меблі, оздоблення, люстри, фризи на стелі, арки портиків, відчував аромат анісового лікеру, слухав приглушений гомін розмов за сусідніми столиками. Уже 17.15, а від директора Россетті ані сліду. Я не кажу, що треба з'являтися заздалегідь, як звикла робити я, однак принаймні вчасно, хай йому грець!

Я вкотре поглянула на мобільний, щоб пересвідчитися, що тим часом не надійшло нових повідомлень. Нічого. Зрештою хто, крім Россетті, міг написати мені о тій годині? Мешкала я сама, в Римі; закінчивши робочу зміну, через утому поверталася відразу додому, а оскільки я працювала не тільки в пожежній службі, а ще й була геологом, мене часто відправляли у відрядження, щоб провести оцінку екологічного впливу діяльності та перевірити стан природного рельєфу в місцях ризику. Як наслідок, я справді не мала ні часу, ні бажання зав'язувати дружбу навіть із колегами, у яких самих було справ по горло; особливо якщо доводилося суміщати робочі зміни з потребами власних родин або коли виникали потреби замінити когось із колег та непередбачувані ситуації, що були практично нормою. До того ж існувало чимало таких, кого вже сама моя зовнішність бентежила і навіть дратувала. А тому про те, щоб установити з ними інші види стосунків, окрім робочих, навіть думати не доводилося!

З іншого боку, мені зовсім не хотілося телефонувати тому Россетті, щоб не порушувати тишу закладу і щоб не здатися занудою. Багато хто вважав, що я саме така і є, однак це неправда, хіба що часто мені бракувало терпіння. Авжеж, терпіння ніколи не належало до переліку моїх чеснот.

Я взяла книжку і перегорнула кілька сторінок. Шрифт був дуже дрібним, доводилося ледве не витріщати очі, аби щось

прочитати. А тому я знову відірвала їх від томика і помітила, що огрядний чоловічок уже звівся на ноги, якось задумано глянув на вулицю через велике вітражне вікно, а потім рушив за прилавок із кондитерськими виробами. Напевно, до туалету.

Коли через кілька хвилин він повернувся, я помітила на лівому краї комірця його футболки під розстебнутою курткою нашивку пожежної служби. Він важко опустився на аристократичний стілець, від чого той жалібно зарипів, тоді невдоволено пирхнув і теж зиркнув на екран мобільного.

Я залпом допила анісівку, швиденько підхопила свої речі і перетнула зал, гучно цокаючи підборами по старій дерев'яній підлозі.

— Я так розумію, ви — директор Россетті.

Чоловік уважно оглянув мене з-під окулярів зверху донизу, ніби просвічував сканером.

— Так, — відповів лаконічно. — Ми знайомі?

Я не відповіла на запитання, замість цього схвильовано простягнула руку для привітання:

— Я — Каподіферро.

Він аж підскочив він несподіванки і знову просканував мене поглядом, цього разу дуже швидко.

— Тобто ви і є начальник бригади Каподіферро? — перепитав недовірливо.

— Так, Франческа Каподіферро. Дозволите сісти?

— Так, звісно, вибачте, я трохи розгубився. Взагалі не чекав, що ви...

— Жінка, — випередила його я. — Знаю, не хвилюйтесь, я звикла, — додала, всміхаючись через силу. Анісовий лікер допомагав ставитися до того, що відбувалося, з певною іронією.

— Ви звикли, а от я — ні. Тобто я хотів сказати, що сподівався побачити перед собою чолов'ягу в формі, а тут... ви тільки погляньте!

— Ви тільки погляньте? — перепитала я, і він звернув увагу на мій роздратований тон.

— Ні, нічого, вибачте ще раз. Проблема не в тому що ви жінка, з макіяжем і в елегантному вбранні, — спробував виправдатися він, — просто я уявляв собі вас інакше. Я запросив у головного управління Рима експерта-геолога, і Родольфо, тобто інженер Монтелеоне, надіслав мені повідомлення з вашим телефонним номером навіть без вашого імені. «Я відправлю до тебе нашого спеціаліста, Каподіферро, ось номер телефону для зв'язку», — оце і все, що він написав. Я віддав розпорядження одній із наших секретарок, щоб зателефонувала вам, але марно. Тому я в свою чергу надіслав вам повідомлення, що є не найкращим способом для призначення робочої зустрічі, однак...

— Вибачте, це моя провина, що я не змогла відповісти на дзвінки, — коротко відповіла я, — однак маю таку давню звичку: якщо не на роботі, автоматично зменшую гучність дзвінка мобільного і часом його не чую, особливо коли залишаю в сумці, яка радше нагадує бездонну прірву.

Він, здавалося, взагалі не дослухався до моїх пояснень.

— Якщо коротко, після лаконічної відповіді Монтелеоне я сподівався на зустріч із іншою особою. А тому ображайтеся на нього. — Він через силу посміхнувся, щоб якимось виправити хід, якого набула наша розмова.

— Не хвилюйтеся, мій безпосередній керівник економить практично на всьому. Навіть на словах. Хай там як, але запевняю вас, що я справді геолог і маю з собою два повних комплекти робочого одягу й спорядження, а ще — позашляховик із тими самими символами, що позначені на вашій футболці, він припаркований неподалік звідси.

— Де ви зупинилися?

— В агротуристичній господі на околиці міста. Я приїхала вчора.

— Могли зателефонувати, ми б знайшли вам кімнату в гуртожитку.

— Дякую, але я надаю перевагу агротуристичним угіддям або іншим закладам, що мають багато вільного місця довкола, тому що завжди беру з собою двох собак.

Він знов уважно оглянув мене з-під окулярів, цього разу випроставши обидві руки на столі перед собою.

— Двох собак?

— Так, двох собак-шукачів. Натренованих згідно з правилами нашої служби, і, як вам відомо, робочим собакам краще завжди залишатися тільки з їхнім інструктором-дресирувальником. Тобто зі мною.

— Добре, Каподіферро, більше я вас ні про що не розпитуватиму. Після кожного вашого слова моє збентеження тільки наростає. Що я можу вам сказати... — Він знову всміхнувся, намагаючись вдати привітність.

— Для початку, пане директоре, ви *повинні мені сказати*, навіщо вам знадобився геолог. Мене відправили аж сюди, щоб виконати певне завдання, чи не так? Отже, я чекаю на ваші розпорядження. — Я теж змусила себе всміхнутися, щоб пом'якшити враження від своїх ехидних слів.

— Звісно, ви маєте рацію... — промовив директор, на мить затримавшись поглядом на вирізі моєї блузки. Тоді, помітивши, що я не зводжу з нього очей, змінив тон. — Скільки вам треба часу, щоб стати до роботи?

— Як тільки зніму високі підбори.

Він розсміявся, взяв мобільний, набрав номер і зачекав кілька секунд.

— Привіт, це Россетті. Слухай, ті матеріали, що надійшли позавчора... оті ящички, датчики... Так, оті, які треба

встановити під Горцано, там усе готове? Завтра після обіду хто буде на зміні на складі?... Зрозумів. Попередь його, що я пришлю нашу колегу, геолога. Вона все забере. Нехай перевірить, щоб усе було готове, і глядіть мені, не влаштовуйте отих сцен з підписами, накладними, замовленнями та іншою макулатурою. Скажи, щоб видав усе без зайвих розмов... Авжеж, наша колега, ну і що, що жінка? До речі, дуже чемна дівчина, та якщо надумате їй докучати, вона змусить вас гасати по всьому Асколі. Так... звісно, правда, а тому не вдавайте там із себе жартівників. Усе, бувай.

— У вас склалося про мене таке враження?

— Якщо чесно, то так. Для такої молодії дівчини і, якщо дозволите, з приємною зовнішністю, напевно, було дуже нелегко дослужитись аж до начальника бригади у такому несприятливому середовищі, як наше. Для цього треба мати... силу духу.

Директор Россетті починав мені подобатися. Тому що він одразу збагнув, що й до чого, хоча вираз «сила духу» був, без сумніву, евфемізмом, а ще тому, що поміж жменьки компліментів, які мені доводилося чути на роботі, оте його «з приємною зовнішністю» мені ще ніхто ніколи не казав.

Отже, я всміхнулася, цього разу щиро.

— Так, довелося докласти зусиль, але я з родини, де сила духу, як це називаєте ви, знадобилася мені ще в дитинстві.

— Не хочу нічого знати...

Я знову всміхнулася:

— Та я і не збираюся вам нічого розповідати, бо це дуже довга історія. А тому запропоную перейти відразу до справ, якщо ви не заперечуватимете.

— Ні-ні... звісно... так. Вам уже знайомий цей край?

— Не дуже. Знаю тільки, що тут багато невеликих сіл, розкиданих тут і там по горах, кілька доріг на захід, штучні

водоймища... Але вчора ввечері я вивчала серію супутникових зображень території, щоб скласти собі конкретніше враження. Я завжди так роблю перед тим, як вирушити до незнайомого місця.

— Тоді ви, напевно, бачили, що там, нагорі, — він тицьнув пальцем на уявну точку десь поза стінами історичного будинку, — розташований гірський масив Лага. Він утворює високий і доволі довгий хребет у двадцять із гаком кілометрів. На північ від нього пролягають Сіблінські гори, а на півдні, за озером Кампотосто, починаються вершини масиву Гран-Сассо, а якраз між ними — незаселені дикі місця, призначені хіба що для досвідчених туристів, тому що там дуже легко загубитися. Знали б ви, скількох нам доводиться рятувати, особливо взимку! Окрім таких, що забрідають туди на короткий час, там немає більше нікого, хіба що вівці, корови та коні у вільному випасі. Люди живуть у долинах маленькими селами, що розділені на чотири провінції чотирьох регіонів.

Тут він замовк, поглянув у бік барної стійки й запитав:

— Я можу вас чимось пригостити?

— Ні, дякую, мене більше цікавить те, що ви розповідаєте.

— Останнім часом, — продовжив Россетті, — після численних незначних поштовхів, до яких уже всі звикли, нам повідомили, що там, нагорі, на висоті 1600 метрів над рівнем моря, з'явилися розломи в скелях, що розходяться навсібіч від давнього тектонічного зсуву, — «давнього» я маю на увазі кілька тисяч років тому. Практично утворилися тріщини вздовж усього гірського хребта, і найчисленніші та найбільші — із п'ядь завширшки — виникли на схилі гори Горцано з боку Рієті — того, що повернутий у бік Аматріче. Ми вже двічі чи тричі піднімалися туди і прийшли до висновку, що земля там поволі зсувається; ми відзначили ознаки незначних обвалів ґрунту, а це не віщує нічого доброго. Більше того, якщо завтра мені

скажуть, буцімто частина гори Горцано, яка є основною вершиною масиву, ще й крутою в тих місцях, обвалилась, я не дуже здивуюся. Цим питанням мусили б цікавитися наші колеги з Рієті, адже схил під ризиком міститься у їхній провінції, однак через той факт, що в минулому у нас в Асколі мешкав гірський інженер, який протягом багатьох років вивчав цей давній тектонічний зсув, ця клопітка справа опинилась у наших руках.

— Тоді чому ви не залучили його?

— З двох причин. Перша — тому що він, на щастя, пару місяців тому вийшов на пенсію...

— Чому «на щастя»?

— Зараз я вам скажу, хоча й чисто конфіденційно. І ось друга причина: тому що він почав-таки встановлювати датчики, щоб контролювати можливі зсуви ґрунту, але на галай-балай... тобто де доведеться, куди йому було легше дістатись, а не в потрібних для дослідження пунктах, як ми з'ясували пізніше. Окрім усього цього, що мені вже здається доволі шкідливим, частина обладнання зникла, і ми не знаємо, чи його поцупив хтось із тих, хто проходив тими місцями, чи воно зсунулося зі схилу під час грозових дощів разом із мулом. Ми його шукали, але так і не знайшли; на щастя, йшлося про обладнання, що вже вийшло з використання. Датчики, які ми отримали цими днями, разом із блоком, на якому реєструються отримані дані, за розмірами не більші за пачку сигарет, а тому їх легко переносити.

— Можливо, вам би більше знадобився айтішник, — трохи насмішкувато промовила я.

— Аж ніяк! Звідки йому знати, де встановлювати це обладнання... тут без вас не обійтись. Ось ми й покажемо тим, із Рієті, як треба працювати! — він гучно розсміявся, тоді додав: — А тепер, коли я вам усе розповів, можна пригостити вас філіжанкою кави з лікером?

— Досить буде самої кави. Цього разу. Хай там як, а мені все зрозуміло, постараюся виконати завдання краще, ніж попередній колега. Окрім обладнання, попросить приготувати для мене детальну мапу місцевості, краще з відзначеними на ній дорогами для проїзду.

— Я думав відправити з вами когось у поміч, когось із місцевих, хто добре знає територію.

— Дякую, пане директоре, але я краще сама. Знаєте, з собаками, коли є незнайомі...

— Так, справді, тільки собак нам і бракувало. Ну, дивіться, як скажете.

* * *

Під вечір я повернулася на ферму, де залишила багаж і собак. Я наткнулася на неї напередодні майже випадково, на березі озера Тальвакк'я з його прозорою яскраво-зеленою водою, на межі між регіонами Марке й Абруццо, за двадцять хвилин їзди від Асколі. Поряд із головною будівлею на стовпчику висіла табличка з написом «Агротуризм», а далі, по той бік огорожі, я побачила великий луг і лісок. Там мої чотириногі друзі могли б чудово почуватися і не блукали б де не слід. Хазяїн ферми відразу тепло привітав Руфуса і Нуццо, а потім розповів, що й сам кілька років тому тримав цілу зграю собак.

— Знаєте, ці двоє не зовсім нормальні, — вирішила попередити я, — оцей малий видирається скрізь як білка, а коли бачить нору, перетворюється на крота.

Він лише стенув плечима:

— Зразу видно, що вам не доводилося мати справу з нашими псами — тими, що відганяють диких кабанів. Ті не просто ненормальні, а взагалі божевільні. Хай там як, а ви своїх можете

випускати на луг, нехай бігають. Все одно інших гостей немає, хоча туристичний сезон іще не завершився. Остання група туристів виїхала минулого тижня. Почули два легкі поштовхи землетрусу, перелякалися, зібрали валізи за п'ять хвилин, і — чао! — хто їх і бачив!

— Що ви маєте на увазі під двома легкими поштовхами?

— Нічого страшного. Ну, потремтіла підлога під ногами, лише кілька секунд. Ми, тутешні, вже майже уваги не звертаємо, звикли давно, а от приїжджі полохаються. Та ви, як мені здається, не з лякливих.

— Звідки вам знати?

— Бачу напис пожежної служби на дверцятах машини, — він показав у бік позашляховика.

— Ой, так це ще нічого не означає; якби ж то напис чи форма надавали сміливості! Землетрус — явище непередбачуване, а непередбачувані речі нікому не подобаються. Ви не заперечуватимете, якщо я замість того, щоб спати в кімнаті, ночуватиму в своїй палатці? Так і собакам буде спокійніше, і вам вони шкоди не нароблять у будинку.

Він здивовано виричався на мене, потім додав сміючись:

— Та ви, я бачу, теж не зовсім нормальна; та якщо вам так зручніше... Вечеря буде о дев'ятій. Якщо вам знадобиться корм для ваших вірних супровідників, у мене його повно.

Я розібрала речі, і в мене залишалося ще пару годин вільного часу перед вечерею. А тому я, взявши з собою собак, пішла погуляти стежиною, що огинала озеро цілком, — сім кілометрів повільним кроком, під час яких я мала змогу милуватися лісом і водною гладінню озера, що в переливах сонячного світла нагадувала розплавлене срібло. Руфус тримався поряд зі мною, не віддаляючись ні на крок, бо завжди економив сили. Нуццо, навпаки, гасав туди-сюди, зникав поміж деревами і прожогом мчав назад, ніби хтось за ним гнався; потім сідав на хвилинку,

тоді зривався з місця, але вже через кілька десятків метрів зупинявся несподівано, без жодної причини, і поглядав на нас нетерпляче.

У студентські роки під час канікул я їздила на кілька тижнів до матері у Швейцарію, на озеро Тун, куди вона повернулася відразу після розлучення з моїм батьком, втомившись від його численних зрад. Однак розпрощалася вона з ним дуже шляхетно, навіть не підвищуючи голосу, а з виразною холодністю, яку я інтерпретувала як зневагу. Одного дня без жодного попередження вона просто взяла і зібрала валізи; тоді закрила всі банківські рахунки, якими батько теж завжди охоче послуговувався, взяла мене за руку і повезла з собою.

Від її імені виступила адвокатеса з Берна, яка за своїми діями виявилася цілковитою протилежністю матері і протягом кількох тижнів розтрощила на друзки захисну стратегію батькового юриста, завдяки чому я змогла жити з матір'ю до свого повноліття і самостійно вирішити свою майбутню долю.

Таким чином я залишилася у вологому і сонливому краю Тунського озера, багатому на замки, історичні маєтки, розкішні парки, великі банки і літніх багатіїв, аж поки мені не виповнилося шістнадцять років, а потім вирішила повернутися до залитого сонцем і ласкавим повітрям Рима, скориставшись малесенькою квартиркою в центрі, яку мати зберегла за собою, і щомісячною виплатою, яку батько вирішив надати мені нишком, лише заради власного задоволення бачити мене подалі від своєї колишньої дружини і тішачись марною ілюзією, буцімто це допоможе йому мною командувати.

Моя мати була дуже розумною, але відлюдькуватою жінкою, якій добре жилося у її власному світі; вона не набридала мені розпитуваннями про моє життя, бо була зайнята діловими розмовами з керівниками своїх готелів, палінням тоненьких золотавих сигарет, які робив їй на особисте замовлення майстер

з Бріссаго, і прогулянками по лісах і горах, — завжди бездоганна у своїх вишуканих вбраннях із молескіну, доповнених чоловічими фетровими капелюхами. Її з дитинства привчили висловлюватися стримано, ясно й чітко, і розмовляла вона дуже спокійно, майже пошепки, хоча й хрипкувато через споживання тютюну. У поводженні зі мною завжди вміла знайти правильні слова — принаймні ті, які мені допомагали почуватися добре, надавали втіху й підтримку, в залежності від потреб моєї душі. Коли я призналася їй, що мені хотілось би повернутися до Рима, вмовляти її не довелося. Вона вислухала мене, не перебиваючи, поки в мене не вичерпалися всі слова; довго дивилася на мене своїми блакитними, майже прозорими і разом із тим непроникними очима, зрештою простягла до мене руку, ніби в спробі приголубити, чого ніколи не робила, й отим своїм трішки хрипкуватим голосом промовила лише чотири слова: «Рости, вчися, змінюйся, літай». Дієслова, які я ніколи не забувала і намагалася застосовувати на практиці в такому порядку щоразу, коли вирішувала щось робити протягом наступних років. Як і тоді, коли вступила до лав пожежної служби і зіткнулася з її правилами. Чи ще раніше, коли вирішила вивчати геологію, отримавши диплом екстерном, а не будівельну інженерію, як намагався нав'язати мені батько з твердим наміром увіткнути мене до якогось офісу чи будівельного проєкту, де довелося би підраховувати, скільки тросів та гвинтів треба для закріплення певної конструкції.

Йому ніколи не подобались ані мій вибір, ані моя поведінка, тому що я не бажала визнавати його авторитету. Правда була в тому, що ми не любили одне одного; подорожували по життю на відстані, майже ніколи в одному напрямку і завжди на межі взаємного терпіння. Був такий момент, десь незадовго до закінчення університету, коли я майже його ненавиділа. Щоб не погіршувати стосунки, — «набратися досвіду», як називав це він,

син дрібного бізнесмена-будівельника з Абруццо, — я почала навідуватися, хоча й нерегулярно, до деяких із його будівельних майданчиків, особливо тих, що розташовувалися подалі від дому, де його контроль був не таким жорстким. Навідувалася туди на початку робіт, коли робітники починали копати котлован і можна було бачити землю, відчувати її запах, бачити форму, щільність і кольори кам'янистих уламків, які вважалися інертним матеріалом, але для мене ті тисячолітні породи приховували в собі купу цікавих історій.

На одному з таких будівництв у Лігурії, де зводили греблю й водосховище, я навчилася керувати бульдозерами й екскаваторами. Мене навчив один із робітників, який ставився до мене з симпатією, — можливо, через те, що бачив, як я не уникала жодної роботи, хоча й була донькою «комендатора Каподіферро», як називали батька його підлабузники-підлеглі: тягала мішки з цементом, спритно здиралася на навісні риштування, не боялася ні висоти, ані відчуття порожнечі завдяки своєму попередньому досвіду скелелазіння по крутих альпійських горах. Він теж мені подобався, можливо, тому що був приблизно мого віку; звали його Самюеле, а виріс він у родині лігурійських землеробів, від яких свого часу навчився керувати трактором і комбайном. Ті кілька годин вільного часу, які йому вдавалося викроїти від роботи, він присвячував підручникам, просиджуючи над ними з нелегким наміром отримати-таки після кількох попередніх невдалих спроб диплом морського експерта з обслуговування суден і нарешті назавжди струсити з себе будівельну пилію. Ми всього лише кілька разів ходили разом на піцу, короткі прогулянки на природі — нічого такого особливого.

На пару вихідних мені вдалося вмовити його спуститися з гір до моря; то було нелегкою справою, адже хвилі його лякали, навіть ті маленькі, що перекочують гальку на узбережжі, — а я з

нього кепкувала: «Непогано, як для майбутнього техника-спеціаліста, якому доведеться працювати на воді». А він тільки сміявся. Наша дружба закінчилася несподівано, в один день, і я більше його не чула й не бачила. А все через мого батька, який зателефонував мені одного вечора і, як завжди, почав із наказів. Сказав, щоб я наступного дня негайно повернулася до Рима, тому що в нього для мене знайшлася інша робота. «Яка?» — «Це сюрприз», — сухо завершив розмову він і, навіть не прощаючись, поклав слухавку.

Те, що йому здавалося премією, для мене стало покаранням. Тому що в Римі він підготував для мене новий великий офіс, прикрашений дерев'яними панелями, кришталем, рідкісними гравюрами й екзотичними рослинами. Якраз поряд із його власним. Я побула там не більше десяти хвилин; тоді втекла, охоплена німим гнітючим почуттям, повернулася додому і зачинилася там на чотири доби, роздумуючи, обмізковуючи, намагаючись віднайти — сама не знала де — хоч якусь зачіпку, яка б забрала мене якнайдалі від нього, витягнула з тієї небажаної перспективи.

Згодом мені справді надійшов рятувальний сигнал, від одного знайомого з університетських часів, що на кілька днів приїхав до Рима. Ми зустрілися, і за вечерею він розповів, як після отримання диплома спробував відкрити власну справу, але без особливого успіху, потім протягом певного часу викладав у ліцеї Неаполя, не маючи постійного місця роботи, і зрештою закінчилося все тим, що він став носити форму протипожежної служби.

Там, звісно, доводилось підкорятися нормам дисципліни.

— Але до цього все одно швидко звикаєш, — сказав він переконано. — Ба більше, навіть радієш, що вони є, адже завжди доводиться працювати групами, по п'ятеро у бригаді, плюс

керівник бригади, і кожен повинен точно знати що робити, і слідувати правилам, інакше...

— На такій роботі точно не занудьгуєш, — продовжував він із блиском в очах і певною ноткою захоплення в голосі, і я відразу зрозуміла, що йому дуже подобалося носити ту форму. — Щодня доводиться мати справу з несподіваними ситуаціями, які дають змогу працювати пліч-о-пліч з іншими, а це — велике діло. Ми — справжня команда.

Потім він розповів, що завдяки його університетському дипломові спеціаліста з екології та аналізу територій його хотіли перевести до топографічної служби, що передбачало роботу в офісі, сидіння над супутниковими знімками та перед комп'ютером, але він рішуче відмовився. Хоча й міг би, напевно, заробляти трохи більше, ніж тисячу чотириста євро чистими, які отримував.

— Не та зарплатня, яка дозволяє тобі розкошувати, але стабільна і «заслужена» — у тому сенсі, що тобі її платять, бо займаєшся справді корисною справою, а це приносить мені велике задоволення.

Він помовчав, а потім додав:

— Знаєш, сім'ї у мене немає, а тому мене це влаштовує. Живу по-спартанськи, у казармі, витрат у мене небагато, інколи вдається навіть щось відкласти. І потім, дозволь тобі сказати: там ти як геолог будеш на своєму місці.

— Серед усіх отих чоловіків? Важко доведеться.

— Послухай, ми не так близько знайомі з тобою, але вже з першого разу, коли нам випало поспілкуватися в університетському парку, я зробив висновок, що ти не з тих, хто дозволяє іншим сісти собі на голову. Можливо, спершу буде нелегко, однак із часом ти зрозумієш: робота, основною метою якої є допомога іншим, приносить надзвичайну втіху, наділяє тебе позитивною енергією, дарує задоволення, навіть якщо

живеш самотньо. Не знаю, чи правильно так жити, але без сумніву — краще, бо маєш справжню, гідну мету.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ